

Relacja z ostatniego w roku 2017 „Spotkania ze źródłem archiwalnym”

29 listopada 2017 r., w siedzibie Archiwum Państwowego w Kielcach przy ul. Kusocińskiego 57, odbyło się ostatnie w roku 2017 „Spotkanie ze źródłem archiwalnym” pt. „Średniowieczny Kościół katolicki w świetle źródeł”. Spotkanie zorganizowali: Archiwum Państwowe w Kielcach i Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Spotkanie otworzyły: Dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach Wiesława Rutkowska i dr Edyta Majcher – Ociesa z Instytutu Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Pierwszy, wykład „Średniowieczne kazanie łacińskie i wernakularne jako źródło archiwalne” wygłosił prof. dr hab. Krzysztof Bracha (Instytut Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach). Referent przedstawił zebranym problematykę średniowiecznych dokumentów powstałych w okresie średniowiecza, ich język i złożoność prac nad opracowaniem tego zasobu. Przybliżył okres historyczny i sytuację polityczno-gospodarczą, w której powstawały kazania i na jej tle omówił ich znaczenie w ówczesnym społeczeństwie. Kazania powstawały w języku łacińskim i językach krajowych (wernakularne). Nie każdy ksiądz mógł pisać kazania. Przyjazd znanych kaznodziej wzbudzał w wiernych duże zainteresowanie. W kazaniach zawierała się mądrość o życiu i o sobie samym, ale również fragmenty dotyczące ważnych wydarzeń historycznych, np. bitwy pod Grunwaldem. Prelegent opowiedział zgromadzonym o tym, jak skrupulatnie przechowywano kazania, inwentarze i dokumenty powstające głównie w klasztorach. Dzięki zapobiegliwości zakonników część z nich przetrwała do czasów współczesnych. Średniowieczne woluminy, z którymi zapoznał się Profesor Krzysztof Bracha liczą po kilka tysięcy stron, a przed znawcami kościoła średniowiecznego stoi ogromne wyzwanie rozpoznania zawartych w nich treści i przedstawienia samych kazań w opracowaniach.

Prelegent opowiedział również o najstarszych zabytkach piśmiennych średniowiecza, w tym o Kazaniach Świętokrzyskich, najstarszym zabytku literackim języka polskiego i polskiej prozy religijnej, a powstałym i odnalezionym w klasztorze na Świętym Krzyżu. Przybliżył gościom spotkania historię ich powstania i dalszych ich losów. Niestety zabytki średniowiecza ginęły w trakcie licznych pożarów pustoszących zbiory bibliotek i skarbców.

Kolejny prelegent starszy archiwista Grzegorz Skrzypek (Archiwum Państwowe w Kielcach) przedstawił obecnym materiały archiwalne dotyczące Kościoła katolickiego w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach. Na wstępie wystąpienia zaznaczył, iż średniowiecznych źródeł archiwalnych kieleckie archiwum nie przechowuje, stąd nawiązaniem do tematyki spotkania, były wybrane przez autora dokumenty z różnych okresów historycznych oraz takie, które dotychczas nie były dostępne i prezentowane. Prezentacja multimedialna, którą posłużył się prelegent, zobrazowała sytuację Kościoła katolickiego na Ziemi Świętokrzyskiej od XIX do XX wieku. Zagadnienia poruszane przez Grzegorza Skrzypka dotyczyły wielu sfer funkcjonowania kościoła, poczynając od zadań na rzecz wiernych i kończąc na inwigilacji przez aparat państwowy PRL. Ciekawa była tematyka przygotowanych materiałów, umiejętnie wyselekcjonowanych i zaprezentowanych zebranym z omówieniem ich zawartości. Dotyczyła ona między innymi: rozliczeń finansowych kościołów, dotacji, skarg na proboszczów, dozorów kościelnych, kierowania alumnów do służby wojskowej, kontroli zajęć religii, taktyki i metod przyjętych przez komunistyczny aparat państwowy w zwalczaniu duchowieństwa i wiary. W swoim wystąpieniu prelegent zaznaczył, iż jest to tylko skromna część zasobu, w której poprzez wnikliwe kwerendy można odnaleźć wiele informacji na temat funkcjonowania Kościoła katolickiego, ale także i małych społeczności w naszym regionie skupiających się w kręgu wiary.

Podczas spotkania przedstawiciele Archiwum Państwowego w Kielcach prezentowali zebranym oryginały dokumentów związanych z tematem spotkania, znajdujące się w zasobie kieleckiego Archiwum.

Po wystąpieniach prelegentów rozpoczęła się dyskusja dotycząca zagadnień poruszonych w trakcie spotkania. Goście zainteresowani byli między innymi początkami badań nad kazaniem. Prof. dr hab. Krzysztof Bracha nakreślił również problemy, na jakie natrafiają badacze zajmujący się tekstami średniowiecznymi – z odczytaniem i interpretacją.

Padły także pytania dotyczące archiwaliów prezentowanych przez starszego archiwistę Grzegorza Skrzypka. Dotyczyły osoby Biskupa Kaczmarka, zawartości materiałów archiwalnych dotyczących kościoła katolickiego i duchowieństwa z okresu PRL znajdujących się obecnie w trakcie opracowania, a częściowo prezentowanych za zgodą Dyrektora Wiesławy Rutkowskiej w trakcie prezentacji archiwalnej.

Po ożywionej dyskusji, organizatorzy cyklu spotkań ze źródłem archiwalnym, Dyrektor Wiesława Rutkowska i dr Edyta Majcher - Ociesa, podziękowały zgromadzonym za udział w nich w całym roku 2017 i zaprosiły na spotkanie otwierające cykl w roku 2018 „Sztuka ludowa w źródle archiwalnym”, które odbędzie się 31 stycznia 2018 r. w środę o godzinie 16.00. W jego trakcie nastąpi również prezentacja, kolejnego VI tomu Świętokrzyskich Studiów Archiwalno - Historycznych, wydawnictwa, będącego owocem współpracy Archiwum Państwowego w Kielcach, Kieleckiego Towarzystwa Naukowego oraz współpracujących z czasopismem przedstawicieli świata nauki.

Spotkaniu towarzyszyły także wystawy: „Znane i mniej znane Ziemi Kieleckiej” przygotowana przez Archiwum Państwowe w Kielcach i Muzeum Historii Kielc; „Materiały archiwalne dotyczące Kościoła katolickiego w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach” opracowana przez starszego archiwistę Grzegorza Skrzypka oraz „**Święty Krzyż - miejsca pamięci**” - wystawa zrealizowana przez Fundację „Dla Dziedzictwa”, w ramach zadania pn. „Święty Krzyż - miejsca Pamięci”, dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (program „Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju 2017”).

Czynny był punkt konsultacyjny pod nazwą „Archiwa Rodzinne”, przy którym zainteresowani mogli uzyskać porady jak tworzyć archiwa rodzinne oraz jak zadbać o zgromadzone prywatne zbiory.

Z publikacjami Wydawnictwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach i Kieleckiego Towarzystwa Naukowego, można było zapoznać się przy zorganizowanym stoisku wydawniczym i zakupić wybrane przez siebie pozycje.

Patronem medialnym przedsięwzięcia była Platforma Informacji Kulturalnej Województwa Świętokrzyskiego.